

IGNATIUS DE LOYOLA, *EXERCITIA SPIRITUALIA* – MS. LAT.94

Lucrarea Ignatius de Loyola, *Exercitia Spirituality* – Ms. lat. 94 se dorește a fi o prezentare a unui manuscris latin din secolul al XVIII-lea, manuscris ce se găsește în prezent în fondul Bibliotecii Academiei Române, filiala Cluj-Napoca.

Conținutul manuscrisului a fost aplicat în cadrul ordinului iezuit, în casa de novici din Trenčín, Slovacia. De aceea am realizat o scurtă prezentare a vieții, activității și operei fondatorului Societății lui Isus, Ignatius de Loyola. Lucrarea de căpătâi a lui Ignatius de Loyola o reprezintă *Exercițiile Spirituale* pe care toți tinerii care doreau să intre în Societatea lui Isus trebuiau să le practice. Aceleași *Exerciții Spirituale* se află și la baza cercetării noastre.

Practica *Exercițiilor Spirituale* se făcea în cadrul noviciatului care dura doi ani. Ne-am oprit asupra vieții în casele de novici, asupra sistemului foarte riguros pe care trebuiau să-l respecte; din cărțile pe care le-am utilizat, am reușit să stabilim un tabel cu activitățile îndeplinite, de obicei, de novici. Tot aici se încadrează și o prezentare a istoricului casei de novici din Trenčín, Slovacia, la care se adaugă lista cu toți novicii care au intrat în cadrul casei de probațiune în anii 1755 și 1756. Acești doi ani sunt cuprinși și în manuscrisul analizat de noi.

Partea principală a manuscrisului, o prelucrare particulară după *Exercițiile Spirituale* ale lui Ignatius de Loyola, este alcătuită din trei părți, intitulate *viae*, ce sunt împărțite în mai multe meditații. O altă parte a manuscrisului conține niște recapitulări. Dar cum au ajuns aceste recapitulări în manuscris? Perioada de noviciat în casa de novici din Trenčín dura doi ani, fiecare an fiind împărțit în câte două semestre. Pe perioada celor doi ani existau patru recapitulări numite **recollectiones**, fiecare recapitulare având niște subcapitole numite **meditationes**. Aceste reluări sunt niște aplicații la *Exercițiile Spirituale*.

A. Prezentarea manuscrisului din punctul de vedere al conținutului

Manuscrisul a cărui prezentare va apărea în rândurile de mai jos se găsește în fondul Bibliotecii Academiei Române, filiala Cluj-Napoca, având cota Ms. lat. 94. Este vorba de *Exercițiile Spirituale* ale Sfântului Ignatius, fondatorul Societății lui Isus, exerciții ce au fost adaptate în cadrul casei de novici din Trenčín, Slovacia, în anul 1755.

Exercițiile Spirituale reprezintă numai o parte a manuscrisului și sunt grupate în trei părți intitulate *via*: *Via Purgativa* (f.2r.-f.54v.) conține 23 de meditații, *Via Illuminativa* (f.54v.-f.104v.) conține 20 de meditații și *Via Unitiva* (f.104v.-f.150r.) conține 18 meditații; fiecare meditație are un titlu propriu. Cele trei *via* sunt urmate de o meditație numită *De constanti executione Propositorum*. Manuscrisul mai conține o *Recollectio semestris Anni 1755 mense ianuario peracta* (f.153r.-f.174r.); aceasta este o reluare a celor mai importante puncte din învățătura pe care novicii au dobândit-o în acel semestru; poartă subtitlul *De studio solidarum virtutum* și conține 6 meditații. *Conferentiae habitae post hanc Recollectionem Semestrem* (sic!) (f.174r.-f.176r.) reprezintă o discuție avută în urma reluării punctelor importante din primul semestru. *Duodena piarum Meditationum ex Patre Cavalier S. I.* (f.176r.-f.181r.) surprinde 12 meditații care nu sunt intitulate precum meditațiile din *Exercițiile Spirituale*. Înainte de începutul unei noi **recollectio** se găsește *Meditatio de indifferentia* (f.181r.-f.183v.). Semestrul al doilea se termină cu *Recollectio secunda: De renovatione interioris dominis per Spirituality exercitia fervide peragenda* (f.185r.-f.204r.); această reluare conține 6 meditații. *Conferentiae ante Recollectionem primam Novitiatu Anni Secundi* (f.204v.-f.208r.) încheie primul an de noviciat. Cel de-al doilea an de noviciat cuprinde și el o *Recollectio triduana mense Ianuario 1756* (f.208r.-f.237r.), adăpostind 6 meditații. Urmează *Conferentiae habitae post hanc Recollectionem* (f.237r.-f.240v.) și *Conferentiae ante Recollectionem triduanam mense Iulio 1756* (f.240v.-f.243v.), la care se adaugă *Ingressus ad Meditationes* (f.243v.-f.244r.). Cel de-al doilea an de noviciat este încheiat cu *Recollectio Semestris Anno 1756 mense iulio* (f.244v.-f.264v.) intitulat *De cura et studio minimorum*, având 6 meditații; urmează *Conferentiae habitae post hanc Recollectionem* (f.264v.-f.269v.).

Urmează *Documenta J. Berchmans* (f.270r.-f.281v.) ce conține 144 de idei. La sfârșitul acestor idei apare singura dată menționată în manuscris 13 august 1621, dar care nu are legătură cu manuscrisul fiindcă data de 13 august 1621 este data morții lui Berchmans¹.

Manuscrisul se încheie cu *Modus reddendi rationem conscientiae in Societate I<esu> C<hristi>* (f.286r.-f.293v.) care conține 14 puncte.

Am ajuns la concluzia că *Exercițiile Spirituale* din manuscrisul studiat sunt o prelucrare după originalul lui Ignatius de Loyola. În urma încercării de a identifica meditațiile din manuscrisul de care ne-am ocupat, am apelat la câteva tipărituri accesibile din opera sfântului Ignatius. Edițiile pe care le-am folosit sunt următoarele:

➤ Loyola, Ignatius, *Exercitia Spiritualia, Sancti Ignatij Loyolae Societatis Iesu Fundatoris, Recusa Tyrnaviae, Typis Academicis excudebat Matthias Srnesky, anno 1679.*

➤ Idem, *Exercitia Spiritualia S<ancti> P<atris> Ignatii de Loyola cum versione literalis ex autographo hispanico*, Romae, Bernardus Morini, 1861, XVIII+ 188p.

➤ Idem, *Exercitia Spiritualia in sacra octo dierum solitudine ex textu et juxta methodum Sancti Patris Ignatii*, Typis Coll. S.S. cordis ad Woodstock, 1892, 192p.

➤ Idem, *Thesaurus Spiritualis Societatis Iesu*, Roma, Typis Polyglottis Vaticanis, 1948, 525p.

B. Prezentarea manuscrisului din punct de vedere bibliologic

Coperta manuscrisului este din carton presat, îmbrăcat în piele maro; ambele coperte au chenare simple, liniare, iar cotorul este ornamentat. Manuscrisul nu a fost relegat, având o copertă originală. Pentru prima jumătate a manuscrisului a fost folosită hârtie italiană cu un filigran în formă de potcoavă cu un ornament floral; pentru cea de-a doua jumătate s-a folosit hârtie austriacă și germană, filigranul conținând acvila bicefală, simbolul casei de Habsburg.

Manuscrisul a ajuns în fondul Bibliotecii Academiei, filiala Cluj-Napoca, provenind din Biblioteca Seminarului din Blaj; afirmăm acest lucru datorită inițialelor ce se găsesc pe prima pagină albă:

folium vacuum primum recto:

“SDB”, adică S<eminarii> D<ioecesanii> B<alaszfalvensis>, din 1851². În anul 1851 a avut loc reorganizarea Seminarului Diecezan din Blaj, când a fost înregistrat și manuscrisul de față, după cum ne indică și anul scris pe prima pagină albă. După această reorganizare pe primele pagini albe, înaintea paginilor de titlu sau chiar pe paginile de titlu ale cărților sunt notate cu cerneală neagră, în grafie grosieră, literele “SDB” sub care apare anul 1851 și cotele cărților, în cazul nostru “K VII 33”.

În anul 1830 Seminarul Diecezan devine Institut teologic, de rang universitar, cu durata studiilor de 4 ani; până în anul 1848 a fost singura instituție de învățământ superior românesc din Transilvania, simțindu-se nevoia unei reorganizări. În fonul Bibliotecii Academiei din Cluj se păstrează un catalog din anul 1834 care conține toate cărțile ce se găseau până la acea dată în bibliotecă, catalog intitulat *Catalogus Bibliothecae Monasterii Balaszfalvensis ad Sanctissimam Trinitatem*³.

Manuscrisul studiat de noi mai are pe prima pagină albă, în colțul drept, o însemnare “T<h>eca 8. Litt<era> D”, care reprezintă tot o cotă de bibliotecă.

folium vacuum primum verso:

conține un număr: “N<ume>r<e>: 243221”, însă primele trei cifre sunt tăiate. Ductul mâinii pare să fie același cu cel care a scris pe prima pagină albă inițialele seminarului.

În interiorul primei coperte se află un număr “N<umer>o 109”, iar dedesubt scris de o altă mână: “Ex libris Pamphili Pamphili | a R<everendo> D<omino> I. S. Donatus | An<n>o 1817 | Mense

¹ Johann Berchmans a fost, alături de Stanislav Kostka și Luigi Gonzaga, al treilea student iezuit canonizat pentru respectarea strictă a regulilor ordinului și pentru viața pioasă dusă. Născut în Flandra, în orașul Diest din Brabant, pe 13 martie 1599, a fost primul din cei cinci copii avuți de părinții săi. De mic intră într-un convent unde va primi și prima comuniune. Parcurge noviciatul în cadrul Societății lui Isus și studiile la școala Societății din Malines, studiind oratoria și obediența. Dorea foarte mult să plece în misiuni în India, Japonia, China. La 24 octombrie 1618 pleacă spre Roma împreună cu Bartolomé Penneman, care era trimis să studieze teologia. Berchmans a fost membru al Societății lui Isus doar cinci ani, murind la vârsta de 22 de ani. În timpul verii o tuse neglijată a dus la apariția febrei, dar nici atunci nu s-a menajat. A murit în dimineața zilei de 13 august 1621, într-o zi de vineri, pe când avea 22 de ani și 5 luni apud Virgilio Cepari, *Vita del beato Giovanni Berchmans della Compagnia di Gesu*, Roma, Civiltà Cattolica, 1865, *passim*; *Enciclopedia Italiana*, Milano, 1933, XVII, p. 228.

² Sidonia Puiu Fărcaș, *Contribuții la istoricul Bibliotecii Centrale din Blaj. Concepții și principii de organizare până la 1860*, în *Biblioteca și cercetarea*, IX, 1985, p. 234-256.

³ Cota catalogului este Ms. lat. 435, având 122 pagini.

Feb<ruario>”. Manuscrisul a ajuns, probabil, printr-o donație în Biblioteca Seminarului din Blaj. Tot pe partea interioară a primei coperte s-au imprimat de pe prima pagină albă inițialele Seminarului Diecezan din Blaj și anul 1851.

Foaia de titlu cuprinde numele lucrării: *Exercitia | S<ancti> P<atris> | Ignatii | Soc<ieta>tis Iesu | Fundatoris, tradita in Novitiatu | Trenchinij | Anno | 1755.*

Manuscrisul are dimensiunile de 160x100 mm., fiind un in 8°.

Literatura de specialitate indică faptul că majoritatea fondurilor de carte de la Blaj au fost mutate, după anul 1948, la Cluj și astăzi se află la Biblioteca Academiei. Aceasta a fost și soarta manuscrisului Ms. lat. 94. Pornind de la această realitate am consultat în Biblioteca Academiei *Registrul topograf din fondul Blaj*, care conține și manuscrisele din fondul bazilican, fondul Timotei Cipariu și fondul Ioan Micu Moldovan, în speranța de a reuși să identificăm în aceste fonduri manuscrisul studiat. De asemenea, am căutat să identificăm și în Arhivele Bibliotecii Blaj, care în prezent se găsesc în Arhivele Statului din Cluj. Această identificare nu a fost posibilă.

Exercițiile Spirituale și celelalte lucrări care formează manuscrisul de față au fost scrise, probabil, de trei mâini din care nici una nu s-a semnat: mâna A până la f.8v. după care urmează câteva rânduri de trecere în care literele devin tot mai mari; mâna B de la f.9r. până la f.10r. Se revine la mâna A care va scrie până la f.265r. unde intervine o a treia mână, mâna C; de la f.270r. până la f.293v. se revine la mâna A. Ductul mâinii A este destul de mic, îngrijit; în funcție de mărimea literelor putem să întâlnim între 18 și 32 de rânduri pe pagină.

Cerneala este maro; pe parcurs pana este ascuțită, iar în momentul tocirii literele devin mai groase sau sunt mai groase și în momentul începerii și al terminării cuvintelor, deoarece apasă mai tare. Manuscrisul conține și foi nescrise; astfel, după *Via Purgativa*, *Via Illuminativa* și cea *Unitiva*, f.150v. până la f.152v. sunt nescrise. După *Meditatio de indifferentia* f.184r. și 184v. sunt nescrise. Între ultima idee din Documenta J. Berchmans și *Modus reddendi rationem conscientiae in Societate I<esu> C<hristi>* există f.282r.-f.285v. nescrise.

Numerotarea originală nu este completă, conținând doar 424 pagini numerotate; de aceea am folosit numerotarea modernă prin care sunt numerotate filele. Astfel, există 293 de file, iar filele nenumerate de către iezuiți sunt în număr de 75. Într-un singur loc numerotarea modernă este greșită: după fila 250 urmează o filă nenumerotată, după care urmează fila 251. Numerotarea modernă a fost făcută cu creionul sub numerotarea originală. Iezuiții au greșit numerotarea la pagina 3 (dedesubt este scris 4), la 92 (sub 9 apare 8), la 137 (sub 3 apare 6), pagina 156 apare de două ori (și pentru f.80v. și pentru f.81r.) și merg mai departe cu numerotarea greșită; la pagina 160 sub 6 apare 5, pagina 187 apare de două ori (și pentru f.96v. și pentru f.97r.) și merg în continuare cu numerotarea greșită; după pagina 194 urmează paginile 192, 193, 194 (numai numerotarea este greșită, textul nu se repetă), la pagina 201 este scris sub cifra 2 1, la fel și la paginile 202, 203, 204, 205, 206, 213, 215, 216. La pagina 395 sub 9 apare 4, iar la pagina 401 sub 0 apare 1. Iezuiții au numerotat chiar și paginile nescrise.

Ductul mâinilor seamănă și este foarte puțin înclinat spre dreapta. Manuscrisul nu conține multe prescurtări; de obicei, se prescurtează silaba -ti-, din “anima” apare doar “aa”, din: noster” “nsr”, “esse” este prescurtat “ee”, pentru “religiosa” apare “rlsa” etc.

De multe ori ultimul cuvânt de pe pagină sau chiar numai câteva litere din ultimul cuvânt se repetă pe pagina următoare; acest procedeu se numește în literatura de specialitate ditografie⁴. De exemplu:

f.2v. “in” - f.3r. “in”

f.3r. “Ca” -f.3v. “Canasiensis”

f.4r. “liberali” - f.4v. “liberali”

f.4r. “per” - f.4v. “per”

f.5r. “ta” - f.5v. “tamen”

f.5v. “crea” - f.6r. “creatus”

f.6v. “bea” - f.7r. “beatus”

f.8r. “cau” - f.8v. “causa”

f.8v. “non nisi” - f.9r. “non nisi”

f.9v. “instabilitatem” – f.10r. “litatem” etc.

⁴ W. M. Lindsay, M.A., *Introduction à la critique des textes latins basée sur le texte de Plaute*, Paris, Librairie C. Klincksieck, 1898, p. 73.

Manuscrisul se prezintă ca o lucrare bine alcătuită cu un aspect sobru, de lucru, fiind folosit, foarte probabil, drept manual pentru tinerii studioși. *Exercițiile Spirituale* sunt scrise lizibil. Starea de conservare este bună, ceea ce dovedește că acest opuscul nu a fost utilizat foarte mult și a putut fi o carte de bibliotecă.

Viața și activitatea lui Ignatius de Loyola

Iñigo López s-a născut în 1491, în castelul din Loyola, în apropiere de Aspetia, în Guipuscoa, în Țara bascilor, fiind cel de-al treisprezecelea copil al lui Don Beltrán Yañez de Oñez y Loyola și al Marinei Saenz de Licona y Balda. A fost botezat Iñigo după Sfântul Enecus (Innicus), abatele din Oña; numele Ignatius îl va primi la Roma. De foarte mic a fost încredințat unei doici, având astfel posibilitatea să cunoască de la o vârstă fragedă poporul simplu; legătura cu păturile joase ale societății va fi păstrată pe tot parcursul vieții datorită activității sale.

De timpuriu devine cleric, apoi va fi eliberat de obligațiile preoțești, ajungând în casa lui Juan Velásquez de Cuellar, majordom al regelui Ferdinand și al reginei Isabella. Sprijinul acordat de ruda sa (Juan Velásquez de Cuellar) îi permite pătrunderea în cadrul Curții regale spaniole unde se va evidenția prin extravaganță, violență, ambiție, provocând chiar intrigi⁵. Este perioada în care a fost pasionat de romanele cavalerești, visând cu ochii deschiși. În 1517 Velásquez moare și astfel se schimbă și statutul lui Iñigo: va ajunge un simplu soldat.

Anul 1521 va înregistra marea schimbare din viața lui Iñigo; cetatea Pamplona este atacată de trupe franceze și navareze. Asediul îndelungat îi împinge pe soldații spanioli, printre care se afla și Iñigo de Loyola, să capituleze; deși la început a refuzat capitularea, Iñigo este obligat să o accepte din cauza unei grave răni care i-a afectat ambele picioare. Până în anul 1521, la 30 de ani, își trăise viața din plin. Îndelungata perioada de convalescență petrecută la castelul din Loyola i-a permis să mediteze asupra vieții de până atunci. Chinurile îndurate din cauza piciorului rupt, necesitatea unei noi intervenții chirurgicale pentru că piciorul i s-a sudat greșit și faptul că nu a murit în urma tuturor întâmplărilor din ultima vreme le-a socotit mai mult o purificare a sufletului. Mare amator de romane cavalerești, nu s-a putut delecta cu ele în timpul convalescenței, fiind nevoit să citească *De vita Christi* de Ludolf de Saxa și *Flos sanctorum*, o culegere despre viețile sfinților, de Jacopo di Varezze; cele două vor fi cărțile de bază ale convertirii sale ulterioare. Lectura repetată a lor, în special pasaje despre sf. Onofriu, sf. Dominic și sf. Francisc, l-au atras atât de mult, încât și-a propus să-i urmeze. Dar acesta nu a fost singurul îndemn de a-și schimba viața; într-o noapte, în timpul unui cutremur, a văzut-o în vis pe Fecioara Maria cu Isus în brațe. Cu acest vis convertirea lui Iñigo de Loyola a fost completă, deși unul dintre frați a încercat să-i schimbe opțiunea. Însuși Iñigo notează că meditațiile mondene îl lăsau "sec și nemulțumit"⁶, iar când se gândea la sfinți și la Isus era mulțumit și zâmbitor⁷.

Pelerinajul spre Ierusalim începe cu oprirea la faimosul sanctuar de la Montserrat, unde după trei zile de examinare s-a spovedit și a dat hainele de nobil unui sărac, iar sabia și pumnalul le-a oferit altarului Fecioare⁸. Imediat la plecare, s-a întâlnit cu o femeie, Iñes Pascual, care i-a arătat o peșteră în apropiere de Manresa, în care s-a retras pentru rugăciune și contemplare. În perioada șederii la Manresa (martie 1522 – februarie 1523) tentativa de sinucidere îl transformă într-un alt om; a ajuns să se roage șapte ore pe zi, să participe la viața liturgică și să săvârșească primele opere de caritate față de săracii bolnavi. De asemenea, este momentul primelor notițe privind *Exercițiile spirituale*. Ulterior a povestit lui Luis Gonzalves da Cámara, un confrate de al său, că "Dumnezeu îl trata așa cum tratează un profesor copilul pe care-l are de instruit"⁹. La sosirea în Ierusalim își dă seama că franciscanii nu-i permit șederea în Țara Sfântă și ajutorul în convertirea necredincioșilor și se vede nevoit să se întoarcă în Spania, făcând un popas la Venezia.

Scopul pe care dorea să-l atingă prin schimbarea din anul 1521 a fost **convertirea și îndreptarea semenilor săi**, iar acest scop va putea fi atins doar dacă se va reîntoarce, la 33 de ani, pe băncile școlii, ca urmare a viziunii pe care a avut-o la Manresa. Studiul îi va lua 11 ani și va începe în 1524 la Barcelona, unde se familiarizează mai întâi cu gramatica latină sub supravegherea lui Hieronymus Ardévol. Peste doi ani se va găsi la Universitatea din Alcalá, unde va urma "artes liberales" și filosofia scolastică; tot aici cunoaște și lucrarea lui Erasmus din Rotterdam *Enchiridion*

⁵ J. de Guibert S.I., *La spiritualité de la Compagnie de Jésus. Esquisse historique*, Roma, Institutum Historicum S.I., 1953, p. 5.

⁶ *Ibidem*, p. 8.

⁷ *Ibidem*, p. 7.

⁸ Kevin Knight, *The Catholic Encyclopedia*, v.VII, 1999 (informație obținută de pe internet).

⁹ J.de Guibert S.I., *op.cit.*, p. 12.

Militis Christianae. La Alcalá va avea o tristă experiență cu închisoarea, unde va sta două luni, fiind în continuu șicanat de inchișitorul Figueroa. Mai apoi va fi dat afară din Universitate pentru că, neavând studiile teologice absolvite, vorbea despre lucruri spirituale și teologice¹⁰.

Iñigo de Loyola va fi achitat de calificativul de a fi un “alumbrado” (eretic) în procesele intentate la Alcalá și Salamanca, dar nu va putea să se implice prin munca apostolică pentru ajutorarea celor săraci și bolnavi. Din cauza tuturor acuzațiilor aduse în Spania împotriva lui, chiar dacă a fost absolvit de ele, se va hotărî să se ducă într-un mare centru universitar al vremii, Paris. Întreținându-se cu ofrande pe care le împărțea cu cerșetorii, va sosi la Paris pe data de 2 februarie 1528¹¹. De la Paris va întreprinde călătoria în Flandra și Anglia, unde va primi ofrande bogate.

Nemulțumit de cunoștințele dobândite în timpul studiilor din Spania, Iñigo de Loyola va relua în primul rând studiul gramaticii limbi latine ca și student extern la Colegiul Montaigu (1528-1529) și “artes” la Colegiul umanist Sf. Barbara, unde era student și Jean Calvin. Va deveni licențiat la data de 13 martie 1533 și va dobândi titlul de “magister artium” în 1535. În aceeași perioadă a studiat, încă o jumătate de an, teologia. Deși s-a concentrat asupra studiului, a avut timp și s-a dedicat convorbirilor și *Exercițiilor spirituale* cu colegii săi. La Paris reușește să-și formeze un grup care va sta la baza viitorului ordin iezuit. Nucleul de bază al **Societății lui Isus** va fi format din Iñigo de Loyola, Francisco Xavier, navarez de origine și care va fi și primul lor martir ce a ajuns din dorința de încreștinare a necredincioșilor până în Japonia și China, Diego Laínez – care va fi al treilea prepozit general, ales pe viață de Congregația generală -, Alfonso Salmeron, Nicola Alfonso Bobadilla – cel care la moartea lui Ignatius de Loyola a dorit ca Societatea să se întoarcă la structurile mai simple, fără complicații canonice¹², toți spanioli, portughezul Simón Rodríguez, Claude Le Lay, Jean Codure și Paschase Broët – ultimii trei se vor alipi grupului mai târziu; toți vor depune un jurământ de castitate, sărăcie și de pregătire pentru preoție pe Montmartre, probabil lângă noua capelă Saint Denis; de asemenea, în momentul în care vor termina studiile, au jurat că vor merge în Țara Sfântă. Aceste jurăminte au fost făcute pe data de 15 august 1534, dată considerată drept efectivă pentru constituirea Societății lui Isus, însă până a ajunge la punctul final al jurămintelor - Țara Sfântă - aveau nevoie de solide studii teologice pentru a nu fi acuzați de erezie precum Iñigo de Loyola în Spania.

Începutul în forță al Societății lui Isus și metoda pedagogică folosită de iezuiți se va evidenția clar peste câțiva ani, când grupul se va reîntâlni în Italia. Legământul depus în vederea drumului spre Ierusalim nu va fi ținut din cauza războaielor cu turcii, astfel hotărându-se să se pună la dispoziția papei¹³. În anul 1535, la terminarea studiilor efectuate la Paris, grupul se hotărăște să părăsească Franța în scopuri misionare. Astfel Iñigo de Loyola va pleca în Spania, iar ceilalți se vor răspândi în Elveția și Germania, hotărâți să se întâlnească în Italia. În ianuarie 1537 se vor întâlni la Veneția, cei ce nu erau încă preoți fiind hirotonisiți pe data de 24 iunie prin permisiunea obținută de la Papa Paul III; hirotonisirea a fost făcută de episcopul de Rab din Dalmația, Vincente Negusanti. Dorința de a-și celebra prima liturghie în Țara Sfântă l-a făcut pe Iñigo să și-o celebreze mult mai târziu, la Crăciunul din 1538, în basilica Santa Maria Maggiore din Roma¹⁴.

Jurământul de castitate, sărăcie și faptul că deja au fost hirotonisiți au făcut posibilă nașterea unei năzuințe în rândul grupului: organizarea într-un grup religios permanent din cauză că ordinele religioase ale vremii erau decăzute și deoarece se simțea nevoia de ceva nou care să impulsioneze relațiile dintre ordinele religioase și papalitate¹⁵; dorința grupării lor într-un grup religios a avut loc, poate, și din cauza războaielor cu turcii, războaie care nu le-au permis mult dorita călătorie în Țara Sfântă; războaiele sunt și motivul pentru care și-au pus serviciile în slujba papei. Împreună cu Laínez și Faber, Iñigo de Loyola va pleca spre Roma; într-o capelă din apropiere de Roma, în La Storta, Iñigo va avea o importantă viziune de la care provine și numele Societății lui Isus; Laínez o va descrie astfel: “I se părea că-l vede pe Christos cu crucea în spate și pe Tatăl Veșnic în apropiere, care zicea: < Vreau să-l primești pe acesta ca slujitor al tău > și Isus îl primea, zicând < Vreau ca tu să-mi slujești >, iar într-un alt moment Iñigo avu impresia că Dumnezeu Tatăl îi imprimase în minte aceste vorbe < Ego ero vobis Romae propitius >¹⁶. În urma viziunii Iñigo va propune titlul frăției: **Compania** sau

¹⁰ *Theologische Realenzyklopädie*, XVI, Berlin, New York, Walter de Gruyter, 1987, p. 47.

¹¹ *Ibidem*.

¹² Domenico del Rio, *I Gesuiti e l'Italia. Storia di passioni, di trionfi e di amarezze*, Corbaccio, Milano, 1996, p. 63-66.

¹³ *Enciclopedia del Cristianesimo*, Novara, De Agostini, 1997, p. 354-355.

¹⁴ J. de Guibert, *op. cit.*, p. 20.

¹⁵ Antonio Huonder S.I., *Ignazio di Loyola. Contributo allo studio di un carattere*, Torino, Roberto Berruti, 1935, p. 110.

¹⁶ Ignatius de Loyola, *Exerciții spirituale*, Iași, Polirom, 1996, p. 12.

Societatea lui Isus, în latină numele fiind **Societas Iesu**. Totuși numele nu trebuie legat numai de apariția din La Storta, ci acest nume exprima cel mai bine ideea unei miliții spirituale, în fruntea căreia se afla Christos ca și căpitan. Chiar Iñigo de Loyola afirma: "se non si puo chiamare Compagnia di Gesù, la si chiami allora Congregazione del Ordine di Gesù, ma il nome di Gesù non si deve assolutamente tralasciare"¹⁷. Pentru prima dată, numele de iezuit va apărea în 1544, fiind dat de către adversarii noului ordin. La început au crezut că noua grupare le va crea câteva probleme, cum ar fi adoptarea unor reguli mai vechi și, deci, sfârșitul ideilor noi pe care doreau să le promoveze. Totuși se hotărâsc pentru o viață supusă; la data de 3 septembrie 1539 a fost aprobată de papă **Formula Instituti**, - un rudiment al Constituțiilor care vor fi adoptate în mai multe etape, până în 1558 -, dar cardinalului Guidiccioni termenul de **Formula** nu i s-a părut potrivit. Toți membrii Societății s-au oferit să facă 4000 de slujbe până când, la 27 septembrie 1540, a fost aprobată bula **Regimini militantis Ecclesiae** și numele de **Formula Instituti**, iar Iñigo de Loyola, care va primi numele de Ignatius, va fi numit Prim General al ordinului nou creat.

Din acest moment viața lui Ignatius de Loyola nu se va schimba cu nimic până la sfârșitul ei; nu a părăsit Roma, deși în tinerețe a dorit atât de mult să ajungă încă o dată în Țara Sfântă; în casa de lângă mica biserică Santa Maria della Strada a organizat și a condus Societatea lui Isus cu ajutorul colaboratorilor săi Hieronymus Nadal – care s-a ocupat de sistemul pedagogic -, Juan de Polanco, secretarul său, dar și a altor iezuiți.

Iezuiții nu formau un ordin monastic, ci un institut de clerici de sine stătător, institut ce trebuia să se apropie cât mai mult cu putință de statutul preoților seculari. A fost un ordin creat în momentul în care relația dintre vechile ordine religioase – ce nu mai cunosc popularitatea de altădată – și papalitate se afla în impas. Necesitatea apariției a ceva nou i-a făcut pe iezuiți să se deosebească destul de mult de celelalte ordine. Ignatius a respins ideea unei îmbrăcăminti asemănătoare cu a celorlalte congregații ce aveau straie destul de bogate; s-a dorit ca haina să corespundă cu ideea de sărăcie, trebuind să fie simplă, curată și decentă. Îmbrăcăminte lui Ignatius a fost descrisă astfel: "La sua sottana era di panno romano, e in parte raccomodata; il capello basso con due legacci, come si usava allora, ma senza fodera e senza nastro e galloni. E' notato espressamente che il colletto della camicia non si ripiegava sopra la veste. Nell' uscire invece del pastrano, portava la mantellina, come solevano portare gli studenti di quel tempo, mentre il casa durante la stagione fredda adoperava il pastrano. Gli serviva da bastone una canna... Stentendosi invecchiato precocemente e con un piede piagato, portava delle leggere pantofole (zapattillas)"¹⁸.

Inovația susținută de ordin se răsfrânge și la un alt nivel; multe forme și obiceiuri ale ordinelor mai vechi au fost excluse; exclus a fost și obiceiul de a prelua numele sau titulatura de la persoanele față de care se avea o mare considerație. Un exemplu relevant e cel al lui Federico Mauriquez care a intrat în Societate în 1554; din considerație față de Francesco Bonaventura, General al franciscanilor (1257) și legat al papei la Conciliul de la Lyon (1274), Mauriquez a dorit să preia numele acestuia, însă Ignatius l-a făcut să revină la vechiul nume deoarece astfel de schimbări nu erau în obiceiul Societății¹⁹.

Nu a dorit ca membrii Societății să fie consultanți ai Inchiziției în Spania și Portugalia; aceasta se explică, poate, prin greutățile pe care le-a avut de înfruntat în tinerețe ca student la universitățile din Alcalá, Salamanca. În atribuțiile sale ca General intra și prezentarea serviciilor într-un interval de un an la noul papă. La un moment dat se va pune problema lărgirii Societății și acceptării de noi membri; aceștia trebuiau să treacă o probă riguroasă, examen, fiind acceptați numai cei ce dădeau dovadă de prudență și care se lăsau conduși spre gloria lui Dumnezeu – "ad maiorem Dei gloriam" era deviza celui ce renunța la orice ambiție personală- și spre binele ordinului. Destul de ușor erau acceptați oameni maturi care aveau deja un credit în lume din cauza științei și situației lor și care promiteau prin aceste calități fapte mari. Tinerii sub 15 ani nu erau admiși fără permisiunea părinților sau a tutorilor.

Originea nu avea o importanță prea mare (la dorința lui Ignatius erau acceptați și evreii și musulmanii), precum nici relațiile; s-au făcut presiuni din partea familiilor nobile de a nu-și trimite copiii în Societate alături de membrii cu origine dubioasă. Oricine putea fi demis din ordin -chiar și generalul -, cel mai adesea din cauza lipsei de obediență, a încăpățănării și a lipsei de judecată.

¹⁷ Antonio Huonder, op. cit., p. 103.

¹⁸ *Ibidem*, p. 112-113.

¹⁹ *Ibidem*, p. 117.

Și-a ghidat întreaga activitate după un proverb antic “Abusus non tollit usum”, având mare grijă de cei tineri; dacă vedea că orele de somn nu erau suficiente, nu reușea nici o problemă și le prelungea; nici chiar exercițiile de penitență nu trebuiau să diminueze somnul²⁰.

Până la sfârșitul vieții a intrat în contact cu foarte multe persoane, dar de fiecare dată a încercat să le trateze cu cea mai mare obiectivitate. Cu papalitatea a încercat să aibă o relație cât mai strânsă, socotind Societatea un fel de gardă de corp a Vicarului lui Christos. Cu principii acelei epoci a încercat să se înțeleagă bine din cauza puterii lor, totul se găsea sub autoritatea lor, chiar și soarta ordinelor călugărești. Toate scrisorile erau foarte bine cântărite, citite, recitate pentru a nu jigni în nici un fel persoanele influente; acordul principilor era inevitabil în momentul în care ordinul își extindea câmpul de lucru, ajungând într-o nouă regiune. Chiar Ignatius a transmis *Exercițiile spirituale*, când a petrecut o lună pe Muntele Cassino, ambasadorului lui Carol Quintul, Ortiz²¹. Un alt exemplu elocvent este o întâmplare petrecută în anul 1541, în momentul deschiderii colegiului de la Florența; secretarul lui Ignatius, Polanco, i-a sfătuit pe ducele Cosimo și pe ducesa Eleonora în legătură cu felul în care ar trebui să-și conducă viața și provincia. Ignatius l-a certat serios deoarece acest sfat s-ar fi putut da numai dacă ar fi fost foarte apropiați; Astfel Polanco a trebuit să-i îngrijească pe bolnavi în spitale și să facă alte penitențe. Deosebit de dificilă pentru Ignatius a fost situația de conflicte politice dintre papă și vreun principe creștin; deși și-a pus serviciile în slujba papei, nu a putut să nu se gândească la tovarășii săi răspândiți prin lume și la greutățile pe care le-ar putea avea dacă ar fi părintor. Relația cu celelalte ordine era destul de încordată, noutatea introdusă de iezuiți fiind privită cu ochi răi. S-a ajuns chiar la antipatii, rivalități – franciscanul Francesco Barbaran dorea să-i ardă pe toți iezuiții -. În ciuda unor astfel de rivalități., ordinul a supraviețuit până în zilele noastre, chiar dacă cu mici întreruperi, și au adus o mare contribuție în sistemul pedagogic prin colegiile înființate în întreaga lume.

Ignatius a murit pe data de 31 iulie 1556 de malarie; cu o seară mai devreme, când a cerut sacramentele și binecuvântarea papală, i s-a spus că nu există nici un pericol imediat, dar totuși, a doua zi dimineața a fost găsit mort. Pe data de 3 decembrie a fost beatificat de Papa Paul al V-lea, iar la 12 martie 1622 a fost canonizat împreună cu Francisc Xavier, Filippo Neri și Theresa din Aquila de către Papa Gregoriu al XV-lea. Mormântul său se găsește în biserica Il Gesu din Roma, unde între anii 1696-1700 a fost ridicat un prețios altar baroc de către iezuitul Andrea Pozzo²².

Primul său biograf, Pedro de Ribadeneira, care a trăit mulți ani alături de Ignatius de Loyola, a spus: “Ignatius știa să îmbine gingășia cu severitatea. În formarea dată alor săi le cucerea inimile cu o iubire de tată milostiv și foarte gingaș: o iubire vie și eficace, tandră ca aceea a unei mame, solidă și robustă ca aceea a unui tată. Știa să fie răbdător cu cei slabi și îi trata cu rigurozitate pe cei puternici”²³.

Opera

Ignatius de Loyola nu a fost un scriitor propriu-zis, deși a scris destul de mult. De la el ne-au parvenit *Exercitia spiritualia*, dar și *Constitutiones* pentru membrii Societății, o autobiografie sau scrieri care sunt menționate de tovarășii săi; totuși nu ne-au rămas alte scrieri amintite în lucrările închinat lui Ignatius de Loyola; este vorba de o poezie despre Sfântul Petru (amintită de Polanco în *Monumenta historica Societatis Iesu* 73, 517), fragmente din *Vita Christi* și *Legenda aurea* pe care le-a terminat în timpul convalescenței de la castelul Loyola (MHSI 66, 376, par.11), o relatare a călătoriei în Palestina (MHSI 66, 1-4). Láinez amintește și tratatul despre Sfânta Treime pe care Ignatius l-a început în timpul șederii la Manresa (MHSI 66, 82, par.12)²⁴.

Lucrarea cea mai importantă a lui Ignatius se numește *Exercitia spiritualia*, lucrare începută în timpul șederii la Manresa din dorința de a-și schimba radical viața; este vorba de anii 1522-1523. Pentru prima dată se vorbește despre aceste Exerciții spirituale în timpul procesului de la Salamanca, în 1527. Oprirea la Montserrat și șederea la Manresa i-au permis lui Ignatius să intre, probabil, în contact cu Ejercitatorio de la Vida espiritual, aparținând abatelui García Jimenes de Cisneros – ce va ajunge și rectorul Universității din Alcalá -, și cu El Gersoncito, adică Imitatio Christi a lui Thomas a Kempis. *Exercițiile spirituale* ale Sfântului Ignatius nu sunt prima lucrare de acest fel; au apărut *Exercitia quaedam spiritualia* ale Sfântului Bonaventura, *Exercitia spiritualia* ale Sfintei Gertruda și

²⁰ *Ibidem*, p. 153.

²¹ J. de Guibert, *op. cit.*, p. 94.

²² *Theologische Realenzyklopädie*, XVI, p. 49.

²³ Ignatius de Loyola, *op. cit.*, p. 13.

²⁴ *Theologische Realenzyklopädie*, XVI, p. 49.

cele două lucrări amintite mai sus ale lui García de Cisneros și Thomas a Kempis²⁵. Benedictinii chiar l-au acuzat pe Ignatius că ar fi compilat *Exercițiile* după *Ejercitatorio*. Lucrarea a fost perfecționată în continuare de Ignatius datorită experienței sale ulterioare; la Paris, la Roma numărul regulilor s-a mărit, până când în 1548 *Exercițiile* au fost aprobate de Papa Paul al III-lea la cererea lui Francisc de Borgia; nu Ignatius a cerut aprobarea lor deoarece era împotriva răspândirii lor, socotind că ele trebuie să fie împărțite doar membrilor Societății, și chiar a supravegheat personal răspândirea.

Definiția dată de Ignatius însuși *Exercițiilor spirituale* surprinde scopul practicării lor: *găsirea voinței lui Dumnezeu*: “Comme se promener, marcher, courir sont des exercices corporels, de même les différents modes de se préparer et de disposer l'âme à se defaire de toutes ses affections dérégées et, après s'en être defait, à chercher et à trouver la volonté de Dieu dans le reglement de sa vie, en vue de son salut, s'appellent exercices spirituels”²⁶.

Originalitatea lui Ignatius de Loyola reiese prin folosirea a două mijloace: alegerea genului literar – avea forma unui manual al profesorului, care nu se adresează direct celui ce vrea să le facă, ci unui terț care le propune pe cale orală ”exercitandului” – și structura pedagogică adoptată; această structură reia traseul tradițional al celor trei căi care conduc la unirea cu Dumnezeu, dar le organizează altfel: o progresie în patru etape (în tot atâtea săptămâni) pun în centrul itinerarului drept o miză majoră o *electio vitae*. Această alegere devine condiția realizării țelului (unirea cu divinitatea).

Primul care le-a practicat a fost Favre. Rigoarea penitenței era foarte serioasă; cel care dorea să le practice nu avea voie să mănânce câteva zile. Favre chiar făcuse meditațiile într-o curte pe zăpadă, fără să mănânce nimic șase zile înainte de a le practica²⁷. *Exercițiile* au fost parcurse de tovarășii lui cei mai apropiați într-o singură lună, însă mai târziu, perioada se va prelungi; cei ce doreau să intre în ordin erau supuși timp de un an unei probe dintre care trei luni erau ocupate de *Exercițiile spirituale*, iar restul de pelerinaj și servicii acordate săracilor în spitale. La început a crezut că perioada de patru săptămâni este ideală, putându-se parcurge meditațiile despre păcat și consecințele lui, despre viața lui Christos pe pământ, despre patimile Lui și despre viața Lui cerească; totuși purificarea inimii și libertatea interioară obținută, ideea de integrare prin mântuire, toate acestea nu erau posibile într-un timp atât de scurt. Practicantul va ajunge să-L iubească și să-L cinstească pe Dumnezeu în orice loc va fi trimis și orice va fi pus să facă. Este o lucrare nu de citit, ci de practicat²⁸. Dacă *Exercițiile* se practicau pe perioada unei luni, avea loc cinci meditații zilnice de câte o oră și una la miezul nopții.

Lucrarea benedictinului Cisneros este împărțită în **via purgativa**, **via illuminativa** și **via unitiva**²⁹; aceste trei etape în urma cărora se poate ajunge la voința lui Dumnezeu au fost preluate de Ignatius deoarece a intrat în contact cu manuscrisul, însă manuscrisul lui Cisneros nu era destul de profund, de aceea apare nevoia la Ignatius de a scrie o altă lucrare³⁰.

Exercițiile au fost scrise în limba spaniolă. Se găsesc două texte ale *Exercițiilor*: unul lăsat de Favre la Chartreux de Cologne (1543-1544), iar cel de-al doilea lăsat umanistului englez John Helyar, păstrat într-un carnet de note la Biblioteca Vaticană (Regin. Lat. 2004); se pare că John Helyar l-a primit chiar de la Ignatius la Veneția în 1536 sau 1537³¹. Din păcate nu se mai găsește manuscrisul remis de Ignatius la Salamanca licențiatului Martín Frias, nici cel de la Paris ajuns în mâinile inchizitorului Valentin Liévin; totuși cele două versiuni nu au fost chiar complete dacă ținem seama de faptul că Ignatius a făcut adăugiri chiar la Roma. Textul original s-a păstrat într-un manuscris numit **autograf**, transcris de un scrib, dar cu numeroase corecturi făcute de Ignatius. Pe baza acestui manuscris s-au făcut trei traduceri latinești principale: două vechi și una recentă a lui P. Roothan. Prima traducere veche, numită **vulgata**, a fost folosită din momentul aprobării *Exercițiilor* de Papa Paul al III-lea și făcută sub ochii lui Ignatius de către umanistul André des Freux (Frusius) și este socotită autentică. A doua traducere veche, numită **versio prima**, este cea mai veche și se găsește într-un manuscris din 1541, pe care l-a putut alcătui chiar Ignatius; deoarece a fost scris într-o latină precară, a fost nevoie de o nouă ediție pentru aprobarea papei³². După textul spaniol P. Roothan a publicat la Roma în 1835 o ediție exactă și literală pe cât posibil.

²⁵ Domenico del Rio, *op. cit.*, p. 59-60.

²⁶ Henri Joly, *Saint Ignace de Loyola*, Paris, Librairie Victor Lecoffre, 1925, p. 32.

²⁷ J. de Guibert, *op. cit.*, p. 64.

²⁸ *Ibidem*, p. 99.

²⁹ A se vedea originea acestor căi ale ”izbăvirii” la neoplatonici (ἐστροπή) și mai ales la Procles.

³⁰ *Theologische Realenzyklopädie*, XVI, p. 51. Henri Joly, *op. cit.*, p. 48.

³¹ J. de Guibert, *op. cit.*, p. 103-104.

³² Ignatius de Loyola, *op. cit.*, p. 22.

Constituțiile Societății lui Isus nu sunt mai puțin importante ca *Exercițiile*. Au fost scrise în limba spaniolă, iar mai târziu au fost traduse de Polanco și de Frusius în limba latină. Cele zece părți ale *Constituțiilor* au fost precedate de două documente preliminare *Formula Instituti* și *Examenul general* ce trebuia ținut de cei ce intrau din Societate. După ce a fost redactat în latină, textul a fost trimis peste tot unde se găseau iezuiți răspândiți, cerându-li-se părerea și sugestii; astfel a apărut un al doilea text ce conținea îmbunătățirile făcute de iezuiți, iar în cele din urmă, cel de-al treilea text a fost revăzut de Polanco și în 1558 a fost adoptat de prima adunare a Societății³³. *Constituțiile* au fost gândite de Ignatius, dar, din păcate, nu a mai apucat să le vadă adoptate.

Formula Instituti este o mică scriere, pregătită în 1539 de Ignatius și de tovarășii săi când Papa Paul al III-lea trebuia să aprobe fondarea ordinului; este, de fapt, constituția noului ordin religios.

Examenul general conține opt capitole cu diferite întrebări destinate cunoașterii noilor candidați ce doresc intrarea în ordin. Ignatius cerea în *Examenul general* abnegația completă, iar capitolul patru surprinde toate practicile umilinței. Unii, deși religioși și pioși, au fost excluși deoarece nu au înțeles condiția fundamentală, indispensabilă pentru a persevera în cadrul Societății: cererea unei opțiuni de viață.

Cele zece părți ale *Constituțiilor* sunt: admiterea candidatului la noviciat, excluderea celor care după admitere s-au arătat inapți, progresul trupului și spiritului pentru cei rămași, înclinația spre știință și alte mijloace de a-și ajuta aproapele, admiterea definitivă în Societate, supunerea și sărăcia, felul de a-i împărți pentru apostolat, ceea ce trebuie să-i unească între ei și cu șeful lor, buna funcționare a Societății și dezvoltarea ei³⁴. Aceste părți precizează care trebuie să fie criteriile de selecție care trebuie satisfăcute (**examen prius**) și care va fi după admiterea condiționată, itinerariul supunerii la probă. Câteva puncte sunt hotărâte încă din 1541 de Ignatius și părinții prezenți la Roma. S-a avansat destul de încet până în martie 1547 când Polanco este primit ca secretar; în această calitate strângea materialul ce trebuia discutat, evidențiază punctele importante și consemna răspunsurile lui Ignatius. Având în vedere munca depusă de Polanco specialiștii și-au pus întrebarea referitoare la partea scrisă de Polanco și cea aparținătoare lui Ignatius. Ignatius a revăzut și corectat de multe ori textul, dar materialul strâns de Polanco rămâne important. Tot Ignatius a indicat răspunsurile, a găsit soluția, așa cum confirmă și o mărturie transmisă de Nadal “pour la substance des choses, il n'y a rien dans les Constitutions que soit de Polanco, si ce n'est quelque chose concernant les collèges et les Universités; et cela même est selon sa propre pensée”³⁵. Societatea lui Isus a fost primul ordin care avea încorporată în *Constituții* devoțiunea ca o cauză a educației; a fost primul ordin care acordă o atenție deosebită învățaturii.

Datorită lipsei unui mijloc de comunicare mai rapid, scrisorile au ocupat un loc important în sistemul relațiilor dintre oameni în evul mediu. Numărul scrisorilor primite de Ignatius ating cifra de 6813, cuprinse în 12 volume în *Monumenta Historica Societatis Iesu*³⁶; altele sunt incluse în volume diferite ca *Epistulae Mixtae* și *Litterae Quadrimestres*. Un mare număr de scrisori s-a pierdut, altele datează din perioada când Ignatius se găsea la Roma, foarte multe fiind concepute de secretarul lui Ignatius, Juan de Polanco, în perioada 1547-1556; acestea din urmă erau numai corectate de Ignatius.

Iezuiții sunt cunoscuți în lume pentru ajutorul acordat nevoiașilor și pentru deschiderea spre idei novatoare, dar totodată și pentru sistemul pedagogic creat, sistem ce se află la temelia pedagogiei europene. Fiind primul ordin care învață, a avut porțile larg deschise și a intrat în contact cu diferite păături sociale de-a lungul secolelor. Diferența față de alte ordine chiar de la fondare, a făcut să fie căutați de toți cei care doreau să fie instruiți în vremi tulburi, în care accesul la învățatura gratuită nu era încă de conceput. În urma vizitelor la numeroase universități, Ignatius de Loyola a dorit să realizeze posibilități de învățământ de care el nu a avut parte. Astfel el creează primele colegii, mai apoi universități iezuite.

Cercetarea manuscrisului reprezentând *Exercițiile Spirituale* ale lui Ignatius de Loyola suportă câteva concluzii. Manuscrisul se prezintă ca o prelucrare particulară a Exercițiilor Spirituale, poate datorită influenței casei de novici în care acestea au fost întrebuințate la jumătatea secolului al XVIII-lea. Presupunem că manuscrisul studiat a fost copiat special pentru casa de novici din orașul Trenčín, Slovacia, mărturia stă în foaia de titlu a cărții. Nu se cunoaște calea pe care a străbătut-o manuscrisul de la Trenčín la Blaj, respectiv Cluj. Conform uzanțelor vremii, nu se cunosc nici numele copiștilor

³³ Henri Joly, *op. cit.*, p. 186.

³⁴ J. de Guibert, *op. cit.*, p. 132.

³⁵ *Ibidem*, p. 134.

³⁶ *Theologische Realenzyklopädie*, XVI, p. 51.

care l-au scris. Limba manuscrisului este latina evului mediu. Manuscrisul are un aspect îngrijit și s-a păstrat în condiții bune.

Autorul inițial al operei, Ignatius de Loyola, membru fondator al Societății lui Isus, un ordin călugăresc care a dat un mare număr de personalități ai vieții teologice, dar și științifice, a scris *Exercițiile Spirituale* în jurul anului 1530 sub influența unor evenimente neplăcute din viața sa. Aceste evenimente au permis apariția unui nou ordin religios care a fondat case de probațiune, colegii, universități, având un rol deosebit în dezvoltarea sistemului pedagogic european.

Manuscrisul Ms.lat.94 ne-a deschis largi posibilități de investigații de la cele codicologice, prin cercetarea operei Sfântului Ignatius și până la studiul conținutului. Ne-am propus să aducem o mică contribuție la cunoașterea activității celei mai tinere generații de iezuiți aplicabilă și la situația din Transilvania aceleiași perioade.

ANDREEA MĂRZA
Universitatea „Babeș-Bolyai”
Cluj

IGNATIUS DE LOYOLA, *EXERCITIO SPIRITUALIS* – MS. LAT. 94

ZUSAMMENFASSUNG

Ignatius de Loyola, *Exercitio Spiritualis* – MS. lat.94, ist als die Darstellung eines lateinischen Manuskriptes aus den 18-ten Jahrhundert, welches heutzutage in der Filiale Cluj-Napoca, der Bibliothek der Rumänischen Akademie zu finden ist.

Das Inhalt des Manuskripts wurde bei den Order der Jesuiten aufgetragen, in der Haus der Neulinge aus Trenčín in der Slowakei. Darum haben wir eine kurze Geschichte des Leben, Aktivität und Werk des Gründer der Gesellschaft Jesus, Ignatius de Loyola. Das Hauptwerk Loyolas ist *Spirituelle Übungen* die von allen Jugendlichen die in das Gesellschaft Jesus wollten, respektiert sein müßten. Die selben *Spirituelle Übungen* sind auch die Grundlagen unserer Recherche.